

Interim, donec efferatur ad sepulturam, qui adsunt, sive sacerdotes sive alii, orabunt pro defuncto. In nonnullis synodalibus constitutionibus prohibentur non hujusmodi vigiliæ, sed contubernia, quæ hac occasione fiunt non sine crapula, comessionibus aliisque malis et periculis (1). Ideo curandum est, ut personæ piæ adsint custodes corporis, quæ diu noctuque preces devote effundant pro animæ defuncti refrigerio.

Not. prædicta non ita ad parochum, quam ad defuncti hæredes spectare.

De Exequiis.

OBLIGATIO PAROCHORUM.

224. 1. « Sacras cæremonias ac ritus, quibus ex antiquissima traditione et summorum Pontificum institutione, sancta mater Ecclesia catholica in filiorum suorum exequiis uti solet, tamquam vera religionis mysteria, christianæque pietatis signa, et fidelium mortuorum saluberrima suffragia, parochi summo studio servare debent, atque usu retinere.

2. « His itaque præstandis, qua par est modestia et devotione ita se habebunt, ut ad defunctorum salutem, simulque ad vivorum pietatem, quemadmodum vere sunt, non ad quæstum ejusmodi ritus sancti instituti esse videantur. »

3. Parochi suorum jurium prætextu sepulturam sacram nulli denegare aut differre possunt (2).

« Caveant omnino parochi, aliique sacerdotes, ne sepulturæ, vel exequiarum, seu anniversarii mortuorum officii causa quidquam paciscantur, aut tamquam pretium exigant,

(1) Baruffaldus tit. 33, n. 52.

(2) S. C. C. 8 Ap. 1634. *Ortonen.* et 15 Maji 1638, *Acher*, apud Zam-
boni *Emolumenta* § II, n. 1 et 2.

sed iis eleemosynis contenti sint, quæ aut probata consuetudine dari solent, aut ordinarius constituerit. » Non tamen reprehendendi sunt parochi, si juxta laudabilem consuetudinem et taxam instent pro exequiis celebrandis secundum qualitatem et facultatem defunctorum, aut post celebratas exequias exigant illas eleemosynas, quas consuetudo vel ordinarius constituerit: nam quod suum est petunt, et jure suo utuntur (1). Ita concilium provinciale Mechliniense 1570 statuit, ut pro exequiis... nihil stipulentur, sed officiis peractis demum recipiant: aut a recusantibus, et post gratiosam monitionem solvere differentibus, juridice exigant, quod ex laudabili consuetudine solvi consuevit (2).

4. « Cum antiquissimi ritus ecclesiastici sit cereos accensos in exequiis et funeribus deferre, caveant item, ne ejusmodi ritus omittatur, ac ne quid avare, aut indigne in eo committatur. » Quod rituale hic dicit de cereis, similiter par est de omnibus expensis intelligere. *Avare* scilicet si numerus aut pondus cereorum aliæve expensæ, supra taxam a consuetudine vel ab ordinario præscriptam, aut pro officiis non factis exigantur; *indigne*, si candelæ non omnes vel earum loco aliæ adhibitæ accendantur.

5. « Pauperes, quibus mortuis nihil aut ita parum superest, ut propriis impensis humari non possint, gratis omnino sepeliantur. » Parochus nihilominus caveat, ne in depositione pauperum et miserorum aliquid prætermittat. Neque permittere potest, ut pauperes pro exequiis eleemosynas sordide conquirant (3).

Reliqua ex dicendis patebunt. Nota ritualia hæc parochis præscribere, quia ipsorum est suos sepelire, hæc tamen spectare ad omnes, quibus mortuos sepeliendi cura incumbit.

(1) Baruffaldus tit. 34, n. 60.

(2) Tit. 13, cap. 12.

(3) Vid. Cavalieri tom. 3, decr. 155 et 211.

JURA PAROCHORUM.

225. Sicut supra actum est de obligatione parochorum, sic nunc de eorum agendum est juribus. Hic autem bene notanda et consideranda est consuetudo, quia si hæc sit legitima, præscriptionem inducere potest.

Parochi jus habent ad exequias parochianorum, qui decedunt sine sepulchri electione, et majorum sepulchrum non possident. Parochorum igitur est, eorum funus deducere, officium defunctorum et missam exequialem cantare, absolutionis ac sepulturæ officium peragere (1), etiamsi capitulum ecclesiæ cathedralis aut collegialis assisteret (2).

Idem habent jus, etiamsi parochianus extra parochiam decedat, *dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari* (3). Hoc periculum adesse censetur, quando cadaver distat per iter unius diei, seu per unicum diem transferri nequit, ne forte putrescat, et aerem inficiat; vel potius prudentis arbitrio judicandum relinquitur (4).

Si ipse parochus obierit, ejus exequias celebrat vel successor, seu qui illius parochiæ curam habet, vel parochus vicinior, vel alius, qui per statuta diocesana aut consuetudinem designatur (5).

226. Parochi habent jus ad eas eleemosynas, quæ aut probata consuetudine dari solent, aut quas Ordinarius constituit. Dicit enim rituale: *Caveant parochi aliique sacerdotes ne sepulturæ, vel exequiarum, seu anniversarii mortuorum officii causa quidquam paciscantur, aut*

(1) Reiffenstuel lib. 3, tit. 28, n. 29; Barbosa de off. et potest. parochi c. 26, n. 1; Bouix de parocho p. 4, c. 10, § 1, prop. 1; Moulart de sepultura p. 2, c. 3, art. 1, § 2; Craisson Manuale jur. can. n. 1392.

(2) S. R. C. 25 Jun. 1611, n. 295-442; 21 Jun. 1636, n. 898-1045, 26 Mart. 1672, n. 2424-2576, 3.

(3) Sext. Decret. lib. III, tit. XII, cap. *Is. qui*. Vid. Reiffenstuel lib. 3, tit. 28, n. 26.

(4) Lucius Ferr. *sepultura* n. 41; De Angelis, Prælect. jur. can. lib. III, tit. XXVIII, n. 4.

(5) Moulart loco cit. § 3, in fine.

tamquam pretium exigant; sed iis eleemosynis contenti sint, quæ aut probata consuetudine dari solent, aut Ordinarius constituerit, Seclusis autem consuetudine probata et statuto Ordinarii, parochus quidquam exigere nequit, nam sepeliendi officium est quid spirituale, et parochus vi muneris sui illud parochianis suis præstare tenetur; ita ut si pretium exigeret, injustitiæ et simoniæ reum se faceret. A rituali etiam prohibentur pactiones et exactiones, sed simul probantur statuta Ordinarii et consuetudo, modo, quod bene notandum est, consuetudo sit legitima, non enim quamlibet rituale admittit consuetudinem, sed illam solam, quæ probata est. Confectam a superiore taxam parochus nec propria auctoritate mutare, nec quidquam, quocumque prætextu, ultra illam ab hæredibus exigere potest (1). Ultra legitimam taxam aliquid exigere, ullo modo ipsi non est licitum. Si secus fecerit, ad acceptorum, retentionis deficiente titulo, restitutionem tenebitur (2).

227. Parochi habent jus interveniendi funeribus suorum parochianorum, qui alibi sepeliuntur, eaque associandi, ut infra dicitur; quinimo vocati intervenire tenentur, sicut parochianis suis reliqua officia parochialia præstare tenentur.

Corpora tamen defunctorum ad ecclesiam parochialem prius asportanda non sunt, sed recto tramite ad ecclesiam tumultantem deferenda (3).

Verum nisi alia vigeat laudabilis consuetudo immemorabilis, funera ordinanda sunt "secundum jus commune, "videlicet quod quando quis in una parochia moritur, et "in alia sepelitur, benedictionem in domo mortui faciat "circa corpus proprius parochus, qui stolam deferens a

(1) S. C. C. 16 Nov. 1669, *Materanen*, dub. 1.

(2) Moulart loco cit. c. 3, art. 1; Barbosa de off. parochi c. 26, n. 18; Bouix de parocho p. 4, c. 10, § 3, q. 1; Craisson Manuale jur. can. n. 1426.

(3) S. R. C. 22 Jun. 1675, n. 2581-2733, 3; S. C. C. 14 Mart. 1722, dub. 2. *Lucerna funerum* apud Zamboni *Emolumenta* § 2, n. 43; 16 Sept. 1826, dub. 3, *Viterbien. jurium parochialium*, Reiffenstuel lib. 3, tit. 28, n. 35; Moulart p. 2, cap. 3, art. 2, § 1.

» domo defuncti usque ad ecclesiam, in qua corpus sepeliendum erit, aliis omnibus præcedere debet. In ecclesia vero, in qua corpus sepelitur, officium faciat circa corpus, et aliis præcedat parochus ipsius ecclesiæ » (1).

Parochi igitur, ad quem spectat defunctus, est stolam deferre, cadaver e domo levare, illud aqua benedicta aspergere, intonare antiphonam *Exultabunt*, et processioni funerali præesse usque ad januam ecclesiæ tumultantis, sive hæc sit sæcularis sive regularis (2).

Parochus cum processione funerali transire potest per alias parochias et dioceses, etiam irrequisitis illarum parochis, quin hi id impedire valeant, ei intervenire debeant, aut ullam renumerationem exigere possint (3).

Parochus funus associare tenetur usque ad januam ecclesiæ tumultantis (4). Ante ejus fores sistere debet; ibidem preces consuetas recitare non potest (5), sed post datam benedictionem seu aspersionem recedit (6).

Ecclesiam tumultantem parochus cum stola ingredi non licet (7), nisi contraria immemorabilis adsit consuetudo (8), vel nisi, deposita stola, ut quilibet alius de populo assistat (9). Multo adhuc minus in alienis ecclesiis ei officium facere licet (10).

(1) S. R. C. 5 Jun. 1614, n. 346-493.

(2) S. R. C. 18 Nov. 1606, n. 181-328; 2 Jul. 1661, n. 1972-2119, 3 et 4.

(3) S. R. C. 14 Feb. 1626, n. 468-615; 9 Dec. 1634, n. 864-1011; 15 Sept. 1685, n. 2945-3094; Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 36, 37 et 40.

(4) S. R. C. 22 Jun. 1675, n. 2581-2733, 5; 20 Nov. 1677, n. 2688-2840; 7 Maji 1763, n. 4167-4316, 1.

(5) S. R. C. 1 Sept. 1708, n. 3644-3793.

(6) S. R. C. 23 Mart. 1619, n. 422-569; 20 Nov. 1677, n. 2688-2840; 19 Sept. 1750, n. 4061-4210, 2; Martinucci lib. 4, c. 8, n. 20.

(7) S. R. C. 2 Aug. 1698, n. 3336-3485, 2; 9 Maji 1705, n. 3573-3722, 9; S. C. C. 2 Maji 1711, dub. 1, *Lauden. Furner.* apud Zamboni *parochus* § IV, n. 32; Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 88.

(8) S. R. C. 24 Jan. 1665, n. 2162-2309; 21 Nov. 1665, n. 2201-2348; 20 Nov. 1677, n. 2684-2836, 1; S. C. C. 17 Jun. 1702, *Trojana Fun.* apud Zamboni *parochus* § 4, n. 18.

(9) S. R. C. 20 Nov. 1677, n. 2694-2846, 2; 12 Sept. 1699, n. 3380-3529; 21 Nov. 1699, n. 3391-3540.

(10) S. R. C. 20 Nov. 1628, n. 632-779; 10 Feb. 1629, n. 648-795.

Regularibus autem non licet « aut in domo, aut per viam, dum defuncti cadaver ad sepeliendum defertur, illud aspergere, neque ante januam ecclesiæ orationem solitam cantare, seu dicere, antequam cadaver intus illam collocetur, etiamsi in eorum ecclesiis suam defuncti elegerint sepulturam, hæc enim omnia proprio parochus competere: ad regulares vero supradictos solum spectare, facere officium circa corpus defuncti, postquam intus eorum ecclesias fuerit delatum (1).

Regularibus nullo modo licet, etiam specialis alicujus consuetudinis prætextu, parochias cum cruce processionaliter, aut aliter ad levanda et efferenda defunctorum corpora, intrare, vel illa levare et efferre, nisi vocato et expectato proprio parochus, eoque ibidem præsentem, nisi tamen ipse aliter fieri consentiat, vel requisitus venire expresse omnino recuset (2). Vocato parochus, et ipso renuente intervenire, vel alterum mittere, tunc regularibus licet absque parochus deferre cadavera, in eorum ecclesiis sepelienda » (3). Si parochus vocatus, non adveniat, expectandum est; ipso autem expectato per decretum tempus, quod horæ spatium excedere non debet, licet regularibus levare cadaver, et ducere funus (4).

228. Parochus habet jus ad portionem canonicam, quoties parochianus, non acquisito alio saltem quasi domicilio, extra ecclesiam parochialem tumultatur, sive in sepulchro electo, sive in sepulchro majorum (5).

Hæc portio canonica communiter dicitur quarta funeralis, quia de jure est quarta pars ex emolumentis, quæ ratione funeris alteri ecclesiæ obveniunt, licet per consuetudinem

(1) Ita S. R. C. 12 Oct. 1619, n. 429-576; item 3 Sept. 1746, n. 4035-4184; 7 Maji 1763, n. 4167-4316, 2.

(2) Ita S. R. C. 12 Oct. 1619, n. 429-576.

(3) S. R. C. 22 Jun. 1675, n. 2581-2733, 6; 20 Nov. 1677, n. 2694-2846, 1.

(4) S. C. C. 19 Dec. 1857, apud *Analecta Juris Pontif. sér. 3, fol. 798, anno 1858*; Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 48.

(5) Zamboni tom. IV, *quarta funerum* § 3; Moulart de sepultura p. 2, c. 3, ar. 2, § 1.

etiam decem annorum induci possit, quod sit media aut tertia. Ad hoc autem, ut præscribatur, quod sit major parte dimidia, vel infra quartam, vel ut nihil solvatur, requiritur consuetudo quadraginta annorum cum titulo aut immemorabilis (1).

Quartam funeralem solvit, non hæres, sed ecclesia tumulans (2).

Hæc obligatio quartam funeralem solvendi, cessat contraria consuetudine quadraginta annorum cum titulo vel immemorabili, ut supra dictum est.

Parochus præter portionem canonicam, jure exigere nequit, ut, cum parochianus in alia ecclesia tumulatur, in ecclesia parochiali exequiæ et officia funebria celebrentur (3).

229. Quid vero dicendum, si parochus exigere nequeat, ut, dum parochianus in alia ecclesia tumulatur, in ecclesia parochiali exequiæ celebrentur, et obligatio quartæ funeralis solvendæ cessaverit, ut in his locis communiter obtinet? An igitur in hoc casu parochus jus nullum habet? Et quomodo ejus juri provideri potest?

R. 1° Parocho cæterisque ecclesiasticis cadavera associantibus ad ecclesias regularium, licet exigere, non majus emolumentum, sed dari solitum occasione associationis faciendæ ad ecclesiam (4).

2° Provideri potest libera defuncti testatoris ejusve hæredum voluntate et arbitrio; si ipsi exequias tam in parochiali, quam in ecclesia tumulante ordinaverint vel exquisierint, parochus id recusare non debet.

Item si testator disposuerit, ut exequiæ celebrentur in

(1) Vid. Lucius Ferraris *quarta funeralis* n. 1, 2, 3; Barbosa de officio et potest. parochi c. 25; Giraldo ibidem; Zamboni tom. 4, *quarta funerum* § 2 et 3; Bouix de parochia p. 4, c. 10, § 3, q. 2 et 3; Moulart de sepultura p. 2, c. 3, art. 2, § 2.

(2) S. R. C. 23 Mart. 1619, n. 422-569; S. C. C. 7 Jun. 1760, § 7, apud Zamboni tom. 4, *quarta funerum* § III; Acta s. Sedis vol. 5, fol. 613, n. IX; Lucius Ferraris *quarta funeralis* n. 46; Moulart ibidem ad II.

(3) S. R. C. 22 Ap. 1633, n. 836-983, 2; Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 47; Moulart loco cit. ibidem § 1.

(4) S. R. C. Maji 1763, n. 4167-4316, 5.

parochiali, et sepultura in alia fiat ecclesia, emolumenta pertinent ad parochialem, a qua tamen in hoc casu juxta jus præstanda est quarta funeraria ecclesiæ tumulanti (1).

3° Occurri potest statuto Episcopi: licet enim Episcopus nihil possit circa universalis Ecclesiæ leges; cum tamen elemosynæ exequiarum officii causa juxta rituale Romanum ordinandæ sint, prout *Ordinarius constituerit*, sequitur Ordinarium in hoc casu statuere posse, quæ æquitas seu justa ratio exegerit.

4° Provideri potest pacto, quod fit inter parochos, vel inter parochum et regulares ante monasterii erectionem: nam etsi regulares post foundationem juri suo renuntiare non valeant, nisi cum licentia Sedis Apostolicæ; antea tamen pactum inire possunt, ut parochianos ad sepulturam vel non, vel tantum cum licentia parochi admittant, saltem si provincialis vel generalis ordinis consensus accesserit (2).

DE LOCO SEPULTURÆ.

230. Prænotandum est, per publica cœmeteria non auferri jura ecclesiarum, sed tantum mutatum esse locum, in quo ecclesiæ jure suo utuntur, ita ut, quo jure antea fruebantur in propriis sepulchris, eodem nunc utantur in cœmeteriis publicis (3). Non requiritur, ut regulares proprium ac distinctum sepulchrum habeant in communi cœmeterio, ut funerandi jure gaudeant (4).

(1) S. R. C. 7 Dec. 1844, n. 4852-4998; 14 Jun. 1845, n. 4577-5022; Moulart loco cit. cap. 3, art. 2, § 1, fol. 240.

(2) Lucius Ferraris *sepultura* n. 142-146; Moulart loco cit. cap. 1, art. 2, fol. 142 etc. Acta s. Sedis vol. 5, fol. 562 et seq.

(3) S. C. C. 26 Nov. 1864, et 16 Feb. 1867, *juris funerandi et emolumentorum*; S. C. Episc. et Reg. 6 Maji 1870, *juris funerandi*. Vid. Acta s. Sedis vol. 1, fol. 85 et 125, vol. 3, fol. 305, vol. 5, fol. 222 et 568, vol. 6, fol. 469, vol. 8, fol. 453. Item Moulart de sepultura p. 2, c. 3, appendix fol. 264.

(4) Acta s. Sedis, vol. 9, fol. 27.

1° Quilibet defunctus, sive clericus sive laicus, in ecclesia sua parochiali sepeliendus est, nisi sepulturam alibi elegerit, vel majorum sepulchrum habeat (1).

2° Si quis sepulturam alibi elegerit, in eadem sepeliendus est. Quilibet fidelis utriusque sexus locum sepulturæ sibi libere eligere potest, dummodo a jure non prohibeatur, cum sit actus propriæ voluntatis. Prohibentur: 1° impuberes, pro quibus sepulturam eligere potest pater, etc. 2° Regulares qui propriam voluntatem non habent, et 3° omnes qui sepultura ecclesiastica sunt indigni (2).

3° Qui sepultura sibi non electa decedit, sepeliri debet in majorum suorum sepulchro, si habeat, et ad illud commode deferri valeat (3).

4° Quilibet autem, qui nullam habet sepulturam majorum, nec aliquam sibi elegit, sepeliendus est in propria ecclesia parochiali (4). Si alibi decedat, transferendus est ad propriam parochiam, dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari (5).

Qui duo habet domicilia, sepeliendus est in parochia, in qua decedit (6).

Si regularis extra monasterium decedat, in eo tamen sepeliendus est, et parochus, etiamsi ei sacramenta administraverit, jus nullum habet, nisi ad monasterium commode

(1) Reiffenstuel lib. 3, tit. 28, n. 29; Barbosa de off. et potest. parochi cap. 26, n. 1; Baruffaldus tit. 34, n. 10.

(2) Vid. Barbosa de off. et potest. parochi c. 26, n. 19; Zamboni tom. 3, et tom. 4, *sepultura* § 2; Lucius Ferraris *sepultura* n. 6; Bouix de parochia p. 4, c. X, § 1, prop. III; Moulart de sepultura p. 2, c. 2, art. 1.

(3) Barbosa de off. et potest. parochi c. 26, n. 31; Lucius Ferraris *sepultura* n. 8 et seq.; Moulart ibid. art. 2.

(4) Vid. Barbosa de off. et potest. parochi cap. 26, n. 1 et 33; Lucius Ferraris *sepultura* n. 20 et seq.; Bouix de parochia p. 4, c. 10, § 1, prop. 1; Moulart ibidem art. 3, § 3.

(5) Sext. Decret. lib. III, tit. XII, cap. *Is. qui*. Lucius Ferraris ibid. n. 24; Moulart ibid. fol. 191 et seq.

(6) Vid. Lucius Ferraris ibid. n. 25; Moulart ibid. 2°; Acta s. Sedis vol. XIV, fol. 215 et 216.

deferri nequeat (1). Cadaver, inconsulto etiam parochia, ad monasterium transferri potest (2). Regulares vero dispersi quoad funera subsunt parochia loci, prout cæteri parochiani (3). Item sicut religiosi utriusque sexus, qui vota tantum simplicia profitentur, sine indulto Apostolico jurisdictioni parochi sunt obnoxii, sic etiam per se parochus eos sepeliendi jus habet (4).

Canonici sepeliendi sunt in ecclesia parochiali domicilii sui, nisi adsit consuetudo immemorabilis vel quadraginta annorum cum titulo, quod scilicet capitulum cathedrale funera canonicorum persolvat, qualis consuetudo in tota fere Gallia, et etiam in Belgio viget (5).

Infirmi in nosocomiis commorantes pertinent ad parochiam domicilii sui, etiamsi nosocomii rector, ex Ordinarii commissione, iisdem sacramenta administret; adeoque modo commode fieri possit, decedentes ad ecclesiam parochialem transferendi sunt, ibique tumulandi, nisi contraria habeatur consuetudo immemorabilis vel saltem quadraginta annorum cum titulo. Nosocomium est locus pius, omnino specialis, ad quem ex omni parte conveniunt infirmi, et plerique pauperes ac indigentes, quorum defunctorum corpora ad propriam ecclesiam parochialem sæpius commode transferri nequeunt; ita ut rationabiliter supponi possit, statutum fuisse, omnes ibidem defunctos, in nosocomio communiter tumulandos fore. Fieri etiam potuit, ut parochi, quatenus nosocomii foundationi et sustentationi consulerent, juri suo

(1) Sext. Decret. lib. III, tit. XII, cap. *Religiosi*; Acta s. Sedis vol. 1, fol. 164, et vol. 5, fol. 124.

(2) Vid. Barbosa et Giraldi de off. et potest. parochi c. 26, n. 30 et 68; Lucius Ferraris *parochus* art. 3, n. 53, et *sepultura* n. 34 et seq.; Moulart de sepultura p. 2, c. 2, art. 3, § 3, fol. 204.

(3) S. C. Episc. et Reg. 26 Feb. 1864 in Actis s. Sedis vol. 1, fol. 168.

(4) S. C. C. 15 Feb. 1879 in Actis s. Sedis vol. XII, fol. 346-353. Vid. *Analecta juris Pontificii* 8 ser. fol. 1741; et Bouix de jure regul. p. 5, s. 6, c. 2, § 2.

(5) S. C. C. 9 Julii 1881, in Actis s. Sedis vol. XIV, fol. 447-454. Vid. *Praxis Pontificalis* tom. 3, n. 265.

cesserint, item ut nosocomia privilegio Apostolico donata fuerint. Quapropter si adsit consuetudo, nosocomia a jure suo acquisito privari non debent (1).

231. Loca quæ jure sepulturæ fruuntur, sunt omnes ecclesiæ parochiales cum suis cœmeteriis, cathedrales, et omnes regularium exemptorum, non autem monialium nisi cum licentia S. Congregationis Episc. et Reg.; hoc vero jure non gaudent aliæ ecclesiæ, nisi his a Sede Apostolica vel ab Ordinario loci privilegium concessum fuerit, quod concedi potest cum solo jure tumulandi sine jure exequias celebrandi vel cum jure funerandi et celebrandi exequias (2).

232. Loca sepulturæ sunt ecclesia et cœmeterium, sicut rituale præscribit: "Nemo christianus in communionem fidelium defunctus extra ecclesiam aut cœmeterium rite benedictum sepeliri debet; sed si necessitas cogat ex aliquo eventu aliquando ad tempus aliter fieri, curetur, ut quatenus fieri poterit, corpus in locum sacrum quam primum transferatur; et interim semper crux capiti illius apponi debet, ad significandum illum in Christo quiescente."

Quamvis autem ecclesia et cœmeterium sint loca sepulturæ inservientia, magis tamen convenit cœmeterium, tum quia hoc proprie in fidelium sepulturam est benedictum, tum propter salubritatem aliasve rationes (3). Unde juxta rituale "ubi viget antiqua consuetudo sepeliendi mortuos in cœmeteriis, retineatur; et ubi fieri potest restituatur."

Si vero cui locus sepulturæ dabitur in ecclesia, rituale duas præscribit condiciones, quarum prima est, ut *humitantum detur*; et secunda, ut *cadavera prope altaria non sepeliantur*; ita ut spatium trium cubitorum revera intercedat inter sepulchrum et altare: nam altare, sub quo aut

(1) Vid. Bouix de *parcho* append. 1, c. 4; Girdali expositio jur. Pontif. p. 1. Sect. 567 et 629; J. J. Scarfanti ad Cecop. p. 3, addit. 48.

(2) Ita Moulart de sepultura p. jurid. c. 1, art. 2. Vid. Lucius Ferraris *sepultura* n. 135 et seq.; Bouix de *parcho* p. 4, c. 10, § 1 post prop. VII; Acta s. Sedis vol. 8, fol. 528 et seq.

(3) Vid. Baruffaldus tit. 34, n. 91 et seq.

sub cujus scabellis sepultum est cadaver, profanatum est, et in eo celebrari nequit, donec alio transferatur (1).

233. Circa locum sepulturæ insuper notanda sunt sequentia.

1. "Sepulchra sacerdotum et clericorum cujuscumque ordinis, ubi fieri potest, a sepulchris laicorum separata sint, ac decentiori loco sita; atque ita, ubi commodum fuerit, ut aliqua pro sacerdotibus, alia pro inferioris ordinis Ecclesiæ ministris parata sint. "Item sepulchra parvulorum baptizatorum, qui ante annos discretionis obierunt, separata esse debent, ut dicetur infra n. 269.

2. Corpora in sepulchris ponenda sunt eodem situ et loco, prout in ecclesia (2), sacerdotum scilicet cum capite versus altare majus ecclesiæ, et aliorum cum pedibus versus idem altare, saltem si sepulchri commoditas permittat. Si cœmeterium separatum sit, corpora sacerdotum cum capite, et aliorum cum pedibus versus orientem poni convenit, quia ecclesiæ sic de jure construendæ sunt (3).

3. Corpora in sepulchro profunde ponenda sunt, ne fœtor cadaverum locum inficiat, neque canes aut aliæ voraces bestię ea de terra ullatenus extrahere possint.

4. Nullum cadaver perpetuæ sepulturæ traditum exhumare licet, ut recognoscatur, aut alio transferatur, nisi de licentia ordinarii (4).

5. In medio cœmeterii crux alta cum imagine Crucifixi ponenda est. 2º "Cœmeteria muris, fossis aut sepibus ita" concludantur, ut equis, vaccis, porcis aliisque similibus "animalibus nullus pateat accessus" (5). 3º "Liba quoque, "placentæ et similia in cœmeteriis non vendantur; neque "strues lignorum in iis fiant, lignaque congerantur; et

(1) Vid. tom. 1, n. 177, ad 5; Moulart de sepultura p. 2, c. 1, art. 1, § 1.

(2) Rituale hoc loco, n. 17.

(3) Baruffaldus tit. 34, n. 149 et 150.

(4) Rituale hoc loco n. 15; Baruffaldus tit. 34, n. 128; Cavalieri tom. 3, dec. 219-223.

(5) II. Syn. diœc. Mechl. anno 1609, tit. XI, c. 16.